

**Крістіна Дрогозюк**

кандидатка юридичних наук,  
доцентка кафедри цивільного процесу  
Національного університету “Одеська юридична академія”  
(Одеса, Україна)  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4753-4590>  
[kristina.drogoziuk@gmail.com](mailto:kristina.drogoziuk@gmail.com)

УДК 347.942/943

**ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ  
ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ СОЦІАЛЬНИХ  
МЕРЕЖ, У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

АНОТАЦІЯ. Кожного дня значну частину свого часу громадяни проводять у соціальних мережах, таких як “Facebook”, “Instagram”, “Telegram”, “Twitter”, “Myspace” тощо. Окрім зручного майданчика для віртуальної комунікації, соціальні мережі стають повноцінним інструментом для бізнесу, що обумовлено можливістю соціальних мереж доводити відомості до великої аудиторії.

Незважаючи на велику кількість досліджень у сфері електронних доказів у цивільному судочинстві, необхідно констатувати, що в юридичній літературі ще не було висвітлено питання особливостей електронних доказів, отриманих із соціальних мереж.

В умовах масового використання соціальних мереж надзвичайно важливого значення набуває питання чіткого правового регулювання доказів, отриманих із соціальних мереж. Зокрема, у чинному цивільно-процесуальному законодавстві недостатньо врегульованими залишаються питання подання та дослідження електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, адже чинні норми не враховують процесуально-правові особливості відповідних доказів.

Метою статті є аналіз проблем, які виникають при використанні соціальних мереж у процесі доказування у цивільному процесі з метою захисту порушених або невизнаних прав, свобод та інтересів у цивільному процесі, конкретизація особливостей соціальних мереж як окремого джерела електронних доказів, а також дослідження та аналіз судової практики при використанні відповідних доказів.

Проведений аналіз дає змогу констатувати, що правове регулювання електронних доказів у цивільному судочинстві потребує вдосконалення з урахуванням процесуально-правових особливостей відповідних доказів. За результатами дослідження встановлено, що процесуально-правовими особливостями електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, є складність забезпечення процесу ідентифікації особи, яка створила або розповсюдила певну інформацію в соціальній мережі; мож-

лівість зміни імені користувача відповідної сторінки у соціальній мережі; складність неупередженої оцінки у питанні визначення, чи є негативна інформація, поширена через соціальні мережі, фактичним твердженням чи оціночним судженням; можливість видалення кожного окремого повідомлення особою у соціальній мережі чи месенджері; можливість зміни та видалення інформації в оригіналі електронного доказу.

Ключові слова: електронні докази; соціальні мережі; цивільний процес; доказування; доказ.

Використання соціальних мереж зростає швидше, ніж будь-яка інша діяльність в інтернеті. Комунікація стає простішою, що обумовило виникнення інноваційного суспільного явища – соціальних мереж, які на стадії свого становлення використовувалися передусім для спілкування та розваг. Цифровізація всіх сфер життєдіяльності людини й суспільства вимагає визнати необхідність використання соціальних мереж як джерела отримання доказів.

В Україні наявні окремі нормативно-правові акти у сфері електронних доказів, проте порядок оформлення, верифікації подання та дослідження електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, на законодавчому рівні залишаються недостатньо врегульованими. У судовій практиці нерідко постає питання про те, яким чином перевірити, що електронні докази не були підроблені, відповідають дійсності та належать певній особі. Водночас неналежне оформлення відповідних доказів може стати підставою для їх відхилення судом, що створює загрозу для захисту прав, свобод і законних інтересів користувачів соціальних мереж на території України. Можливість ідентифікації автора електронного доказу, отриманого із соціальних мереж, є окремою проблемою, що вимагає наукового дослідження та вдосконалення національного законодавства у питанні забезпечення процесу ідентифікації особи, яка створила або розповсюдила певну інформацію в соціальній мережі.

Окремі питання використання електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, досліджували С. Галушкіна, С. Ємельянчик, А. Каламайко, О. Лазько, Г. Огнев'юк, О. Радкевич, Д. Фартушна, Д. Цехан, А. Штефан та ін. Значний внесок у дослідження електронних доказів зробила Ю. Павлова<sup>1</sup>. Однак ґрунтовних спеціалізованих досліджень електронних доказів, отриманих за допомогою соціальних мереж, ще не було.

Метою дослідження є аналіз проблем, які виникають при використанні соціальних мереж у процесі доказування у цивільному процесі з метою захисту порушених або невизнаних прав, свобод та інтересів у цивільному процесі, конкретизація особливостей соціальних мереж як окремо-

<sup>1</sup> Ю Павлова, 'Електронний документ як джерело доказів у цивільному процесі' (дис канд юрид наук, 2019).

го джерела електронних доказів, а також дослідження та аналіз судової практики при використанні відповідних доказів.

У сучасних умовах інтернет є невід'ємним елементом життя багатьох людей і містить сліди цієї життєдіяльності у вигляді певної інформації, за допомогою якої можуть підтверджуватися чи спростовуватися обставини, що входять до предмета доказування у цивільній справі. Створені як засіб комунікації, соціальні мережі швидко завоювали прихильність користувачів інтернету. Наведена соціологами статистика свідчить, що з-поміж користувачів інтернету відсоток користувачів соціальних мереж становить від 58 % – у Китаї до 98 % – у США<sup>2</sup>. У березні 2010 р. “Facebook” перевершив “Google” як найбільш відвідуваний вебсайт у світі. Приблизно половина всіх користувачів “Facebook” відвідують сайт принаймні один раз на день<sup>3</sup>.

Термін “соціальна мережа” був введений у 1954 р. соціологом із “Манчестерської школи” Дж. Барнсом у праці “Класи і збори в норвезькій острівній парафії”. Вона ввійшла до збірки “Людські стосунки”<sup>4</sup>. У правовому аспекті поняття “соціальна мережа” слід розглядати як вебсайт із відкритим доступом для розміщення інформації, що забезпечує зв'язок невизначеного кола осіб між собою. Зазвичай соціальні мережі відображають соціальні зв'язки людини, рід занять, професійні зв'язки, друзів, однокласників, знайомих<sup>5</sup>.

На початку 2020 р. найпопулярнішими соціальними мережами в Україні були “Facebook” (58 % від усіх респондентів), “YouTube” (41 %), “Instagram” (28 %) і “Telegram” (14 %). Далі зі значним відривом ідуть “ВКонтакте” (7 %), “Однокласники” (6 %) і “Twitter” (5 %), а найменш популярною є “Linkdn” (1 %)<sup>6</sup>. Все більшої популярності набуває мобільний додаток “Viber”, за допомогою якого можна відсилати повідомлення та здійснювати дзвінки. Відомо, що близько 89 % українців заходять у програму за допомогою мобільного телефону, і лише 11 % – через планшети та комп'ютери. А це означає, що довести, яка саме людина веде переписку з конкретним абонентом простіше, адже при реєстрації використовується номер телефону<sup>7</sup>.

<sup>2</sup> Ю Данько, ‘Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси’ (2012) Сучасне суспільство, політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки 181.

<sup>3</sup> John G Browning, ‘Digging for the Digital Dirt: Discovery and Use of Evidence from Social Media Sites’ (2011) 14 SMU Sci. & Tech. L. Rev. 465.

<sup>4</sup> Т Галіч, ‘Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя’ (2010) 1 Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства 146.

<sup>5</sup> Г Огнев'юк, ‘Особливості використання об'єктів інтелектуальної власності в соціальних мережах’ [2016] 7 (245) Підприємництво, господарство і право 21–2.

<sup>6</sup> ‘Українці назвали найпопулярніші соціальні мережі’ (РБК-Україна, 26.02.2020) <<https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraintsy-nazvali-samyie-populyarnye-sotsialnye-1582734412.html>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>7</sup> О Німко та О Дерманська, ‘Публікація в соціальній мережі, скріншот та електронне листування як докази для захисту прав у адміністративному судочинстві’ (2018) 2 Часопис Київського університету права 119.

Здебільшого суди приймають дані, отримані з “Viber” як доказ. Так, у постанові Апеляційного суду міста Києва у справі від 1 березня 2018 р. № 756/11258/17 суд погодився щодо доцільності забезпечення мультимедійних текстових повідомлень у “Viber” через огляд їх у судовому засіданні<sup>8</sup>. Образи у закритих групах у “Viber” також поступово стають предметом судових спорів у справах про захист честі, гідності та відшкодування моральної шкоди. Так, у рішенні Малиновського районного суду міста Одеси від 28 листопада 2019 р. у справі № 521/3493/19 суд зазначив, що ідентифікував відповідача через витребування з оператора мобільного зв'язку відомостей про останнього та допиту свідків у судовому засіданні. З метою дослідження фактичних даних суд дослідив оригінал електронного доказу, який містився у мобільному телефоні позивача, і виявив образливі дописи відповідача. З урахуванням цього суд задовольнив позов частково та стягнув із відповідача-кривдника моральну шкоду на користь позивача<sup>9</sup>.

Сьогодні відносини, що виникають у соціальних мережах, регулюються передусім власними сформованими правилами користування. Самі соціальні мережі зазвичай не несуть відповідальності за порушення прав інших осіб, про що вони прямо зазначають в угодах користувачів під час реєстрації. Так, на сайті “Facebook” відображені Умови та правила “Facebook”<sup>10</sup>, що регулюють відносини, які виникають у соціальній мережі. Так, перший розділ “Положення про права та обов'язки” встановлює, зокрема, правила реєстрації, положення щодо безпеки акаунту, особливі положення щодо рекламодавців, можливість пред'явлення претензій до “Facebook” тощо. Другий розділ “Політика використання даних” описує типи інформації, що збирається мережею, і принципи її використання та надання. Третій розділ “Норми спільноти” допомагає зрозуміти, які публікації прийнятні на “Facebook”, а які типи матеріалів можуть викликати скарги і згодом бути видалені; окрема глава в ньому приділяється захисту інтелектуальної власності.

Федеральний закон і політика “Facebook” забороняють розголошення інформації про користувачів. Зокрема, Закон про збережені комунікації (*the Stored Communications Act*, 18 U.S.C. § 2701) забороняє цій соцмережі розкривати вміст облікового запису користувача “Facebook” неурядовій організації, навіть відповідно до судової повістки або постанови суду. Проте “Facebook” може надати базу інформацію про передплатника для конкретного облікового запису<sup>11</sup>.

<sup>8</sup> Постанова Апеляційного суду м. Києва від 1 березня 2018 р. у справі № 756/11258/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72543124>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>9</sup> Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 28 листопада 2019 р. у справі № 521/3493/19 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86095944>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>10</sup> ‘Facebook Terms and Policies’ (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/policies>> (accessed: 28.08.2020).

<sup>11</sup> Browning (n 3) 473.

Якщо користувач видалить вміст зі свого облікового запису, “Facebook” не зможе його надати. Фактично він і користувач мають доступ до одного й того ж облікового запису. Якщо користувач стверджує, що не має доступу до акаунту, “Facebook” відновить доступ, щоб дозволити цьому користувачеві збирати та видавати інформацію настільки, наскільки це можливо<sup>12</sup>. Крім того, “Facebook” може відповідати на офіційні запити, що надходять як із США, так і з інших країн, якщо є достатні підстави вважати, що відповідь має бути надана за законами цієї країни або території, зачіпає користувачів і не суперечить міжнародно визнаним стандартам. Може отримувати доступ до інформації, зберігати і передавати її, якщо є достатні підстави вважати, що це необхідно для виявлення, запобігання або припинення шахрайства або іншої незаконної діяльності; для захисту інших осіб; або для запобігання смерті або неминучої шкоди здоров’ю<sup>13</sup>.

Варто підкреслити, що “Facebook” стягує обов’язкову невідшкодовну плату за обробку облікового запису користувача в розмірі 500 доларів, та додаткові 100 доларів за нотаріально завірену декларацію від зберігача документації (*records custodian*). Окрім того, вимагає дійсну повістку суду Округного суду США Північного округу штату Каліфорнія або Федерального суду, який розташований в окрузі Сан-Матео. Цивільні спори поза штатом повинні бути визнані в суді штату Каліфорнія. “MySpace” має аналогічну політику, але також вимагає більше інформації, аніж сторона може надати, наприклад, “унікальний ідентифікаційний номер друга (*user’s unique friend ID number*) або URL-адресу”, поштовий індекс користувача, пароль, пов’язаний з обліковим записом, і дату народження, надану “MySpace”<sup>14</sup>.

Важливим є те, що кожен користувач самостійно надає доступ до власної інформації, що за своєю суттю є конфіденційною. Так, Політика використання даних на “Facebook”<sup>15</sup> детально регламентує порядок збирання та використання такої інформації, можливість її видалення або зміни самим користувачем, а також окремі заборони використання та поширення інформації. Створюючи обліковий запис на “Facebook”, кожна особа погоджується із Політикою використання даних<sup>16</sup>.

15 грудня 2017 р. набрала чинності оновлена редакція Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), яка вперше врегулювала поняття “електронні докази”. Відповідно до ст. 100 електрон-

<sup>12</sup> Browning (n 3) 473.

<sup>13</sup> Д Фаргушна, ‘Захист інформації в соціальних мережах: цивільно-правовий аспект’ <<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9692/%20%20%20%20%20%20%20%20.pdf?sequence=1>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>14</sup> Browning (n 3) 473.

<sup>15</sup> ‘Політика використання даних’ (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/about/privacy>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>16</sup> Фаргушна (n 13).

ними доказами вважається інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, які мають значення для справи<sup>17</sup>. Беручи до уваги цю статтю, можна дійти висновку, що публікації в соціальних мережах, електронне листування та їх скріншоти цілком можуть бути доказами в суді, оскільки сторінка у соцмережі – це той же вебсайт чи сторінка в інтернеті, як зазначається у ч. 1 ст. 100 ЦПК України<sup>18</sup>.

Однак положення ст. 100 ЦПК України не враховують специфіку природи електронних доказів, зокрема доказів, отриманих із соціальних мереж, а також змістовно близькі до аналогічних норм, передбачених для письмових доказів. Відповідно до ч. 2 ст. 100 електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій у порядку, передбаченому законом.

Вебсайти та окремі сторінки зберігаються на серверах, які забезпечують обмін інформацією між користувачами мережі Інтернет. А. Штефан влучно підкреслює, що для того, щоб подати до суду оригінал вебсайту чи сторінки, необхідно вилучити з певного сервера жорсткий диск (чи декілька жорстких дисків) і доставити його до суду, при цьому доступ до всіх сайтів і сторінок, які містяться на цьому жорсткому диску (дисках), буде тимчасово втрачений. Тобто оригінал сайту чи сторінки неможливо подати до суду без припинення їх функціонування у мережі Інтернет. З урахуванням цього вимога щодо подачі до суду оригіналу сторінки з соціальних мереж видається недоцільною, оскільки її виконання безпосередньо пов'язане з необґрунтованим обмеженням чи навіть порушенням прав власників вебсайтів або сторінок<sup>19</sup>.

Жорсткий диск сервера з оригіналом вебсайту чи сторінки може бути необхідним для проведення судової експертизи з метою встановлення змісту інформації, яка була змінена чи видалена із сайту (сторінки). Проте на стадії пред'явлення позову вимога щодо подачі оригіналу сторінки з соціальних мереж як доказу в цивільній справі видається такою, для якої немає достатніх підстав і реальної потреби.

Відповідно до ч. 3 ст. 100 ЦПК України учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Отже, подавати роздруковані на папері зображення сторінок, отриманих із соціальних мереж, можна, проте досі законодавчо не регламентовано спосіб засвідчення таких копій. Однак такий порядок передбачений для письмових доказів: відповідно до ч. 5 ст. 95 ЦПК України учасник справи підтверджує відповідність копії письмового доказу оригіналу, який є у нього, своїм підписом із зазначенням дати такого засвідчення. А. Штефан пропонує такий спосіб фіксації паперо-

<sup>17</sup> Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>18</sup> А. Штефан, 'Веб-сайт і веб-сторінка як докази у цивільному судочинстві' (2017) 4 Судова апеляція 83.

<sup>19</sup> Там само.

вих копій електронних доказів: особа підтверджує відповідність письмової копії оригіналу електронного доказу, який є у цієї особи або до якого вона має доступ, зокрема й із використанням мережі Інтернет<sup>20</sup>. Однак такий спосіб засвідчення копії електронного доказу може виявитися ненадійним через те, що оригінал електронного доказу може бути легко змінений або знищений, що буде розглянуто далі.

У частині 5 ст. 100 ЦПК України передбачена можливість витребування оригіналу електронного доказу за клопотанням учасника справи або за ініціативою суду. Якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги. Ця норма видається спірною з урахуванням специфіки електронних доказів,

Питання подання позову, у разі коли автор негативної інформації невідомий, було дещо врегульовано п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ВСУ) “Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи” (далі – Постанова про захист гідності та честі)<sup>21</sup>. Так, належним відповідачем у разі поширення оспорюваної інформації в мережі Інтернет є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник вебсайту. У разі, коли автор поширеної інформації невідомий або його особу та (або) місце проживання (місцезнаходження) неможливо встановити, а також коли інформація є анонімною і доступ до сайту – вільним, належним відповідачем є власник вебсайту, на якому розміщено зазначений інформаційний матеріал, оскільки саме він створив технологічну можливість та умови для поширення недостовірної інформації.

Такий метод врегулювання спору є спірним, проте автора негативної інформації не завжди можна притягнути до відповідальності, але особа, яка звертається за захистом порушених прав, має можливість вимагати спростування негативної інформації у власника вебсайту у спосіб, в який таку інформацію було оприлюднено. Водночас з огляду на складнощі виявлення власника сайту, може трапитися ситуація, коли відповідача у такій справі не буде. Відповідно, буде встановлено факт недостовірності поширеної інформації та її спростування, але позивач позбавиться реального задоволення інших вимог – відшкодування майнової та моральної шкоди через відсутність відповідача. Крім того, соціальні мережі найчастіше відразу зазначають про відмову нести відповідальність у таких випадках. Наприклад, в Угоді користувача “Facebook” зазначається:

<sup>20</sup> Штефан (н 18) 78.

<sup>21</sup> Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 <[http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v\\_001700-09](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09)> (дата звернення: 28.08.2020).

Ми не можемо контролювати всі дії користувачів на *Facebook* і не несемо відповідальності за матеріали або інформацію, яку користувачі передають або розповсюджують на *Facebook*. Ми не несемо відповідальності за образливі, небажані, непристойні, незаконні або за інших причин ресурсові матеріали або інформацію, з якою ви можете стикнутися на *Facebook*<sup>22</sup>.

Всесвітні соціальні мережі, такі як “*Facebook*”, “*Instagram*” або “*Twitter*”, використовують десятки і навіть сотні тисяч серверів, при цьому визначити, на якому саме сервері міститься акаунт певного користувача, технічно досить складно. При цьому за умови такої ідентифікації навряд чи існують достатні підстави для того, щоб вимагати від власника соціальної мережі вилучити із сервера жорсткий диск, на якому містяться сотні чи тисячі сторінок користувачів, і надати його суду для ознайомлення. Оскільки подання оригіналу вебсайту чи сторінки без шкоди для його функціонування в мережі Інтернет неможливе, для цих видів електронних доказів повинен існувати інший порядок порівняння наданої копії з оригіналом, а саме: огляд вебсайту чи сторінки судом. Якщо копія відрізняється від оригіналу, це може свідчити про зміну інформації на вебсайті (сторінці) та потребу в проведенні експертного дослідження<sup>23</sup>.

У судовій практиці поки що не траплялося випадків витребування доказів від власника зарубіжного сайту. Стосовно соціальної мережі “*Facebook*” у судових рішеннях зазвичай вказується, що цей сайт не адмініструється в Україні. Коли ж позивач намагається залучити компанію “*Facebook Ink.*” як співвідповідача у справі, суди знаходять формальні підстави для відмови у задоволенні подібних клопотань<sup>24</sup>.

Специфічною рисою електронних доказів є можливість *зміни та видалення інформації в оригіналі відповідного об’єкта*. Інформація на вебсторінці може змінюватися, доповнюватися і видалятися, адже заінтересована особа може маніпулювати змістом свого акаунту або листування. При цьому URL (*Uniform Resource Locator*, пер. з англ: адреса сторінки в мережі Інтернет) вказує лише на місцезнаходження сторінки, однак не ідентифікує інформацію, розміщену на ній. У разі зміни інформації на сторінці адреса сторінки залишиться тією ж, у ній не буде автоматично відображено, що відбулись якісь зміни. Непоодинокі випадки, коли на сторінці відповідача була розміщена певна інформація, яка після пред’явлення позову була змінена відповідачем. Скріншот сторінки, зроблений позивачем до пред’явлення позову, та огляд сторінки судом

<sup>22</sup> ‘Умови надання послуг’ (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/legal/terms/update>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>23</sup> Штефан (н 18) 79.

<sup>24</sup> Ухвала Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 12 червня 2018 р. у справі № 308/12846/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74613364>> (дата звернення: 28.08.2020).



після відкриття провадження у справі покаже різний зміст інформації на сторінці. Якщо інформація була змінена, повністю видалена із сайту або прихована від перегляду, позивач фактично позбавляється можливості доведення факту існування інформації та її змісту внаслідок припинення існування оригіналу інформації чи відсутності доступу до нього<sup>25</sup>. Так, зокрема, у справі № 757/43218/16-ц позивач просив визнати недостовірною та такою, що принижує його ділову репутацію, інформацію, що міститься у статті в мережі Інтернет на вебсайті “РБК-Україна”. У рішенні Печерського районного суду міста Києва від 24 травня 2017 р. у справі № 757/43218/16-ц суд дійшов висновку, що простий знімок з екрану, на якому у вікні браузера відкрито вебсторінку, та роздруківка її вмісту не є належними та допустимими доказами у цій справі. Інформація, на яку вказує позивач у позовній заяві, відсутня на сторінці [www.rbc.ua](http://www.rbc.ua). Із цих підстав у задоволенні позову було відмовлено<sup>26</sup>. У цій справі була необхідна експертиза, яка могла б показати, чи існувала певна сторінка на зазначеному сайті і яким був зміст інформації, розміщеної на ній.

Коли публікація чи коментар особи у соціальній мережі були змінені, деякі соціальні мережі дають можливість переглянути історію редагування і побачити всі зміни, внесені у пост чи коментар. Однак видалення фотографії, відео, посту чи коментаря із соціальної мережі часто має своїм наслідком неможливість відновлення видаленої інформації. Для проведення такої експертизи потрібен доступ до оригіналу сторінки, яка зберігається на сервері. Проте навіть у разі ідентифікації сервера, на якому міститься певна сторінка, може виявитися, що він розміщений на території іншої держави, що практично унеможлиблює доступ експерта до сервера. І, як зазначалося вище, не існуватиме достатніх підстав для вилучення жорсткого диску з сервера для передачі його експерту. На сучасному етапі суди здійснюють забезпечення доказів через заборону видаляти інформацію з персональних сторінок у мережі “Facebook”<sup>27</sup>, однак відновлення зміненої чи вже видаленої інформації є завданням, яке можна вирішити не в кожному випадку.

Проблема допустимості електронних доказів, розміщених саме в соціальних мережах, полягає у забезпеченні процесу ідентифікації особи, яка створила або розповсюдила певну інформацію в соціальній мережі. У соціальних мережах може зареєструватися будь-хто під будь-яким іменем і поширювати неправдиві відомості. Винність особи в такому випадку неможливо довести.

<sup>25</sup> А Штефан, *Вчення про механізм доказування у цивільному судочинстві* (Інтерсервіс 2018) 294.

<sup>26</sup> Рішення Печерського районного суду м. Києва від 24 травня 2017 р. у справі № 757/43218/16-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66859813>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>27</sup> Ухвала Голосїївського районного суду м. Києва від 25 вересня 2018 р. у справі № 752/19628/18 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76995561>> (дата звернення: 28.08.2020).

Ще у 2016 р. не всі українські суди приймали докази, отримані із соціальних мереж, ґрунтуючись саме на цьому аргументі. Так, Святошинський районний суд міста Києва у рішенні від 6 вересня 2016 р. у справі № 759/19259/15 зазначив, що надані представниками позивача роздруківки зі сторінок у “Facebook” і “ВКонтакте”, які створені під іменем одного з відповідачів, не є допустимими доказами, оскільки їхню дійсність неможливо перевірити.

<...> У зазначених соц. мережах будь-яка особа може створити сторінку під будь-яким іменем, а позивачем не надано жодних доказів того, що вказана інформація поширена саме відповідачами, оскільки ними така сторінка не створювалася, інформація не поширювалася<sup>28</sup>.

Проблема з ідентифікацією автора допису може виникнути з огляду на поширену практику використання “нікнеймів”, а також неможливість визначити, яка саме особа розмістила інформацію, оскільки відповідний акаунт не є верифікованим, тобто відсутнє підтвердження, що певну сторінку в мережі веде особа, чиє ім’я зазначене на цій сторінці. Отже, можна створити та підтримувати сторінку від імені відповідача, наприклад, завдяки розміщенню інформації та фото чи відео. Для встановлення того, ким саме поширена інформація у соціальних мережах, признається судова експертиза<sup>29</sup>.

Натомість все ж існують рішення, у яких, незважаючи на фактичну неможливість ідентифікації осіб, роздруковані вебсторінки із соціальних мереж розглядаються та досліджуються як належні докази, які фактично презюмують авторство допису чи листа одній зі сторін спору (наприклад, рішення Канівського міськрайонного суду Черкаської області від 4 грудня 2017 р. у справі № 757/36218/16-ц)<sup>30</sup>.

У рішеннях, ухвалених після набрання чинності нової редакції ЦПК України, здебільшого обґрунтовується неналежність такого виду доказів. Наприклад, у рішенні Вінницького міського суду Вінницької області від 7 лютого 2018 р. у справі № 127/25508/17<sup>31</sup> встановлено, що суд не приймає такі докази до уваги, оскільки з них не вбачається, що саме відповідач є власником вказаних автомобілів та ним здійснюється продаж, а у рішенні Богунського районного суду міста Житомира від 6 березня 2018 р. у справі № 295/1278/18 зазначено, що присутність на скріншотах

<sup>28</sup> Рішення Святошинського районного суду м. Києва від 6 вересня 2016 р. у справі № 759/19259/15 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61275547>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>29</sup> Ухвала Кагарлицького районного суду Київської області від 11 квітня 2018 р. у справі № 368/796/16-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73291571>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>30</sup> Рішення Канівського міськрайонного суду Черкаської області від 4 грудня 2017 р. у справі № 757/36218/16-ц <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70841891>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>31</sup> Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 7 лютого 2018 р. у справі № 127/25508/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72152771>> (дата звернення: 28.08.2020).

із “Facebook” ‘<...> визначення “ОСОБА\_3” не свідчить про виконання відповідних записів саме відповідачем по справі – фізичною особою ОСОБА\_3<sup>32</sup>.

Отже, основною складністю використання інформації, отриманої із соціальних мереж, є достатнє підтвердження належності акаунту в соціальній мережі конкретній особі в реальному житті. Зазвичай відповідачі у справах, у яких необхідним є використання електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, ставлять під сумнів допустимість таких доказів, посилаючись на те, що під час реєстрації акаунту в соціальних мережах жодні процеси ідентифікації не здійснюються, а тому будь-яка людина могла б зареєструватись під іменем відповідача та вчинити ті чи інші дії. На практиці трапляються випадки, коли автор інформації – відповідач у суді визнає належність собі облікового запису в соціальній мережі. Це характерно для публічних осіб, сторінки яких користуються популярністю.

Доречно згадати й про спеціальну позначку в “Facebook”, “Twitter”, “Youtube”, “Telegram” або “Instagram” у вигляді блакитної галочки поруч з ім'ям користувача, яка повинна підтверджувати належність акаунту певній особі. Процедура такої верифікації доступна не всім користувачам (тільки відомі персони) та регулюється внутрішніми правилами “Facebook”, який може як привласнити “галочку”, так і зняти її, керуючись власним баченням. З огляду на те, що такі верифіковані акаунти належать публічним особам, які активно ними користуються для підвищення власної популярності, навряд чи такі відомі люди будуть стверджувати в суді, що акаунт їм не належить. Визнання відповідачем тієї обставини, що обліковий запис належить йому, означає для позивача відсутність обов'язку доводити цей факт.

У разі коли відповідач заперечує свою належність до акаунту, то позивач повинен буде довести суду, що акаунт у соціальній мережі, з якого поширена інформація, належить саме відповідачу. При цьому достовірних доказів належності особі облікового запису немає навіть в адміністратора соціальної мережі, оскільки при реєстрації користувач може вказати будь-які дані, наприклад чужі або вигадані. Такі випадки поширені в судовій практиці. Як правило, у таких справах суд не задовольняє такий позов, посилаючись на те, що позивач не довів належність відповідачу акаунта, з якого поширено оспорювану інформацію.

У цій категорії справ необхідно довести сам факт поширення інформації, а також встановити і вказати в позові автора негативної інформації; вказати особу, яка розповсюдила цю інформацію, а також власника сайту, на якому цей матеріал розміщений (пункти 9, 12 Постанови про

<sup>32</sup> Рішення Богунського районного суду міста Житомира від 6 березня 2018 р. у справі № 295/1278/18 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72650202>> (дата звернення: 28.08.2020).

захист гідності та честі<sup>33</sup>). Доказом можуть слугувати і показання свідків, які вели з відповідачем листування та мають достатньо підстав вважати, що сторінка належить саме цій людині, і ніякій іншій. Вони підтвердять, що саме ця особа є власником сторінки.

Також як докази належності акаунта відповідачу можуть використовуватися непрямі ознаки, які так чи інакше пов'язують акаунт із особою відповідача. Наприклад, наявність в акаунті контактних даних, які збігаються з даними відповідача – юридичної особи у відповідному реєстрі, або посилання на вебсайт, власником якого є відповідач, що не складно встановити, використовуючи спеціальні сервіси. Наявність в акаунті і на сайті однакових інформаційних матеріалів, взаємні гіперпосилання між сайтом та обліковим записом також можуть вказувати на те, що вони належать одній особі. Можна спробувати встановити IP-адресу, з якої найчастіше здійснювалися входи в соціальну мережу користувачем цього облікового запису і далі встановити приблизне місцезнаходження такого користувача, яке може збігтися з місцем реєстрації або місцем постійного проживання відповідача.

Інший чинник, що ускладнює доказування обставин справи за допомогою повідомлень, – це можливість видалення кожного окремого повідомлення особою, яка надіслала його. Унаслідок цього зміст повідомлення стає недоступним, а замість нього з'являється сповіщення про те, що повідомлення було видалене (наприклад, у “Viber”, “WhatsApp”, “Telegram”). Навіть якщо другий учасник листування має збережені знімки екрана з повними текстами видалених повідомлень, їх оригінал фактично перестає існувати<sup>34</sup>.

У судовій практиці останніх років вже є приклади, коли суди задовольняють клопотання про забезпечення доказів завдяки огляду переписки сторін у мобільному додатку, обґрунтовуючи це, зокрема, загальновідомими особливостями функціонування “Viber”, відповідно до яких абонент у будь-який момент може видалити написане ним текстове повідомлення, після чого воно не буде доступне для перегляду іншому абоненту, який брав участь у переписці<sup>35</sup>. Однак із моменту винесення такої ухвали до моменту огляду відповідного пристрою, на якому встановлено додаток для обміну повідомленнями, заінтересована особа може видалити свої повідомлення, що унеможливить ознайомлення суду з їхнім змістом.

<sup>33</sup> Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи (н 21).

<sup>34</sup> А Штефан, ‘Текстові, мультимедійні та голосові повідомлення як докази у цивільному судочинстві’ в Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Маковій В та Зайцев О заг ред, ОДУВС 2018) 180.

<sup>35</sup> Ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 16 січня 2018 р. у справі № 756/11258/17-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71720199>> (дата звернення: 28.08.2020).

Однак питання суб'єктної ідентифікації є доволі спірним, і у судовій практиці є чимало прикладів, коли суди доходять висновку про неможливість встановлення того, що вказаний у переписці телефонний номер дійсно належить відповідачу<sup>36</sup>, неможливість чіткої ідентифікації осіб, що здійснюють переписку<sup>37</sup>.

Хоча відомі випадки, коли суд встановив, що між сторонами склалися вкрай неприязні стосунки, які підтверджуються перепискою сторін через програму "Skype"<sup>38</sup>, однак загалом судова практика з дослідження судом повідомлень у переписці між сторонами справи як доказів цілком неоднозначна<sup>39</sup>.

Так, Дарницький районний суд міста Києва у рішенні від 28 квітня 2017 р. у справі №753/21759/16, вказав:

<...> надані представником позивача роздруківки із сторінки в соціальній мережі, не є допустимими доказами, оскільки їх дійсність неможливо перевірити. У зазначених соціальних мережах будь-яка особа може створити сторінку під будь-яким іменем, а позивачем не надано жодних доказів того, що вказана інформація поширена саме відповідачами<sup>40</sup>.

Апеляційний суд міста Києва ухвалою від 26 червня 2017 р. залишив рішення у силі<sup>41</sup>, а Касаційний цивільний суд Верховного Суду залишив касаційну скаргу без задоволення<sup>42</sup>.

У деяких випадках докази існування інформації, яка пізніше була видалена користувачем соціальної мережі, можна отримувати з інших джерел. Так, у "Facebook" є функція налаштуваннями акаунту користувача, коли на його електронну пошту надходять листи-повідомлення щодо кожної дії, вчиненої у "Facebook" стосовно цього користувача. Навіть якщо коментарі відповідача були видалені самим відповідачем, листи від системи "Facebook" підтверджують, що коментарі певного змісту до певної публікації існували<sup>43</sup>.

<sup>36</sup> Рішення Шевченківського районного суду м. Києва від 3 жовтня 2017 р. у справі № 761/25715/15-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/69412600>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>37</sup> Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 7 вересня 2017 р. у справі № 243/4689/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/68731808>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>38</sup> Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 11 квітня 2017 р. у справі № 753/19286/16-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66067932>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>39</sup> А Штефан, 'Електронні докази: ознаки та особливості використання' (2019) 6 Теорія і практика інтелектуальної власності 74.

<sup>40</sup> Рішення Дарницький районний суд міста Києва від 28 квітня 2017 р. у справі № 753/21759/16 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66288969>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>41</sup> Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 26 червня 2017 р. у справі № 753/21759/16 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68068970>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>42</sup> Рішення Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24 січня 2019 р. у справі №753/21759/16-ц <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79412437>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>43</sup> Рішення Святошинського районного суду м. Києва від 14 вересня 2017 р. у справі № 759/13029/16-ц <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/68970942>> (дата звернення: 28.08.2020).

Інша проблема доказування змісту сторінок у соціальних мережах пов'язана з *можливістю зміни імені користувача відповідної сторінки*. Коли така зміна відбувається, всі попередні публікації користувача стають доступними під новим іменем, а встановити, яким було попереднє ім'я, за допомогою огляду сторінки, – неможливо. Єдиним виходом у таких ситуаціях, напевно, було б отримання довідки від адміністрації “Facebook” про те, чи відбулася зміна імені користувача, і якщо так, то яким було попереднє ім'я користувача і коли була здійснена його зміна. Хоча в окремих соціальних мережах, наприклад “Instagram”, існує можливість вільно перевірити інформацію про акаунт і переглянути попередні імена користувача.

Також слід враховувати, що доступ до публікацій на персональній сторінці у соціальній мережі може бути обмежений колом друзів користувача. Це безпосередньо впливає на те, яку інформацію може отримати суд при огляді персональної сторінки у соціальній мережі: не будучи “другом” відповідного користувача, жодна особа не бачитиме публікацію, поширену виключно для друзів<sup>44</sup>.

Окремим аспектом є складність *неупередженої оцінки доказів*, отриманих із соціальних мереж. Так, пунктом 19 Постанови про захист гідності та честі визначено, що, вирішуючи питання про визнання поширеної інформації недостовірною, суди повинні визначати характер такої інформації та з'ясувати, *чи є вона фактичним твердженням, чи оціночним судженням*<sup>45</sup>. Це має важливе значення, адже фактичні твердження потребують перевірки з метою встановлення їхньої достовірності, тоді як оціночні судження не підлягають доказуванню їхньої правдивості і спростуванню.

В аспекті цього питання варто проаналізувати рішення Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області<sup>46</sup>, яким підтверджується те, що особи, які розповсюджують наклеп у соціальних мережах, несуть встановлену законом відповідальність. Позивач звернувся до суду з вимогою визнати недостовірною та такою, що порочить і принижує честь, гідність та ділову репутацію позивача, інформацію, поширену відповідачем на своїй персональній сторінці у “Facebook”. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач вказав, що в оспорюваних висловлюваннях відповідача не вживаються такі мовно-стилістичні засоби, як гіперболи, алегорії, сатира, оспорювані висловлювання не містять оцінних слів або словосполучень, порівнянь, та окрім цього, вказані висловлювання не є критикою або оцінкою дій, які є обов'язковою

<sup>44</sup> Штефан (н 18) 83.

<sup>45</sup> Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи (н 21).

<sup>46</sup> Рішення Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 16 березня 2020 р. у справі № 398/3086/19 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88440509>> (дата звернення: 28.08.2020).

ознакою оціночних суджень відповідно до ст. 30 Закону України “Про інформацію”<sup>47</sup>. Тож інформація, розповсюджена відповідачем, з огляду на характер викладу, є фактичним і категоричним твердженням, а не оціночним судженням, тому є негативною та недостовірною. Суд, дослідивши матеріали справи, задовольнив позовну заяву та зобов’язав відповідача не пізніше 10 днів після набрання вказаним рішенням суду законної сили особисто на власній сторінці “Facebook” спростувати недостовірну інформацію. Крім того, суд стягнув із відповідача судовий збір у розмірі 1 536,80 грн на користь позивача.

Зі збільшенням використання доказів, отриманих із соціальних мереж, в адвокатів також з’являються нові професійні ризики. Юристи повинні пам’ятати, що у цифрову епоху до комунікацій застосовуються етичні правила. Так, збір інформації з акаунтів у соціальних мережах тих, хто частково або повністю обмежив доступ до своїх сторінок, також становить етичні проблеми. Зокрема, розділ VIII “Дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет” Правил адвокатської етики містить правила поведінки адвокатів під час використання соціальних мереж<sup>48</sup>.

Висновки. Нещодавно складно було уявити, що в судовому процесі позивач зможе надавати як доказ скріншот акаунта відповідача із соціальних мереж. Проте нині судова практика свідчить, що кількість справ, у яких використовуються електронні докази, отримані із соціальних мереж, зростає. Водночас процедура подання та дослідження електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, яка закріплена в чинному законодавстві, не враховує їхні процесуально-правові особливості, що пов’язані зі специфічною віртуальною сферою їх виникнення. Так, зокрема, встановлено, що процесуально-правовими особливостями електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, є такі:

- складність забезпечення процесу ідентифікації особи, яка створила або розповсюдила певну інформацію в соціальній мережі;
- можливість зміни імені користувача відповідної сторінки у соціальній мережі;
- складність неупередженої оцінки у питанні визначення, чи є негативна інформація, поширена через соціальні мережі, фактичним твердженням чи оціночним судженням;
- можливість видалення кожного окремого повідомлення особою у соціальній мережі чи месенджері;
- можливість зміни та видалення інформації в оригіналі електронного доказу.

<sup>47</sup> Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>> (дата звернення: 28.08.2020).

<sup>48</sup> Правила адвокатської етики, затвержені Звітно-виборним з’їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. <[https://unba.org.ua/assets/uploads/news/advocatura/UNBA\\_PAE\\_A5\\_2017\\_.pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/news/advocatura/UNBA_PAE_A5_2017_.pdf)> (дата звернення: 28.08.2020).

Проведений аналіз дає змогу констатувати, що при використанні відповідних доказів у цивільному процесі виникає низка проблем, які неможливо вирішити, опираючись на чинне законодавство, що свідчить про необхідність перегляду цих положень з метою внесення до них законодавчих змін.

## REFERENCES

### Bibliography

#### *Authored books*

1. Shtefan A, *Vchennia pro mekhanizm dokazuvannia u tsyvilnomu sudochynstvi* (Interservis 2018) (in Ukrainian).

#### *Journal articles*

2. Browning J, 'Digging for the Digital Dirt: Discovery and Use of Evidence from Social Media Sites' (2011) 14 SMU Sci. & Tech. L. Rev. 465 (in English).
3. Danko Yu, 'Sotsialni merezhi yak forma suchasnoi komunikatsii: pliusy i minusy' (2012) *Suchasne suspilstvo, politychni nauky, sotsiolohichni nauky, kulturolohichni nauky* 181 (in Ukrainian).
4. Halich T, 'Sotsialni Internet-merezhi ta virtualizatsiia suspilnoho zhyttia' (2010) 1 *Sotsiolohiia maibutnoho: naukovyi zhurnal z problem sotsiolohii molodi ta studentstva* 146 (in Ukrainian).
5. Nimko O ta Dermanska O, 'Publikatsiia v sotsialnii merezhi, skrinshot ta elektronne lystuvannia yak dokazy dlia zakhystu prav u administratyvnomu sudochynstvi' (2018) 2 *Chasopys Kyivskoho universytetu prava* 119 (in Ukrainian).
6. Ohnev'iuk H, 'Osoblyvosti vykorystannia ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti v sotsialnykh merezhakh' [2016] 7 (245) *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo* 21–2 (in Ukrainian).
7. Shtefan A, 'Elektronni dokazy: oznaky ta osoblyvosti vykorystannia' (2019) 6 *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* 74 (in Ukrainian).
8. Shtefan A, 'Veb-sait i veb-storinka yak dokazy u tsyvilnomu sudochynstvi' (2017) 4 *Sudova apeliatsiia* 83 (in Ukrainian).

#### *Conference papers*

9. Shtefan A, 'Tekstovi, multymediini ta holosovi povidomlennia yak dokazy u tsyvilnomu sudochynstvi' v *Vplyv intehratsiinykh tendentsii na rozvytok natsionalnoho prava: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* (Makovii V ta Zaitsev O zah red, ODUVS 2018) (in Ukrainian).

#### *Theses*

10. Pavlova Yu, 'Elektronnyi dokument yak dzherelo dokaziv u tsyvilnomu protsesi' (dyc kand yuryd nauk, 2019) (in Ukrainian).

#### *Websites*

11. 'Facebook Terms and Policies' (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/policies>> (accessed: 28.08.2020) (in English).
12. 'Polityka vykorystannia danykh' (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/about/privacy>> (data zvernennia: 28.08.2020) (in Ukrainian).



13. 'Ukrainci nazvaly naipopuliarnishi sotsialni merezhi' (*RBK-Ukraina*, 26.02.2020) <<https://www.rbc.ua/ukr/news/ukrainci-nazvali-samye-populyarnye-sotsialnye-1582734412.html>> (accessed: 28.08.2020) (in Ukrainian).
14. 'Umovy nadannia posluh' (*Facebook*) <<https://www.facebook.com/legal/terms/update>> (accessed: 28.08.2020) (in Ukrainian).
15. Fartushna D, 'Zakhyst informatsii v sotsialnykh merezhakh: tsyvilno-pravovyi aspekt' <<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9692/%20%20%20%20%20%20.pdf?sequence=1>> (accessed: 28.08.2020) (in Ukrainian).

Kristina Drogoziuk

## PROCEDURAL AND LEGAL FEATURES OF THE USE OF ELECTRONIC EVIDENCE OBTAINED FROM SOCIAL NETWORKS IN CIVIL PROCEDURE

**ABSTRACT.** Every day citizens spend much of their time on social networks such as Facebook, Instagram, Telegram, Twitter, Myspace, etc. In addition to a convenient platform for virtual communication, due to the ability of social networks to bring information to a large audience, social networks are becoming a full-fledged tool for business.

Despite the large number of scientific researches in the field of electronic evidence in civil procedure, it should be noted that the legal literature has not yet covered the specifics of electronic evidence obtained from social networks.

In the context of mass use of social networks, the issue of clear legal regulation of evidence obtained from social networks becomes extremely important. In particular, the current civil procedure legislation of Ukraine does not sufficiently regulate the issues of submission and research of electronic evidence obtained from social networks, as the current norms do not take into account the procedural and legal features of relevant evidences.

The purpose of the scientific article is research and streamline the features of electronic evidence obtained from social networks and analysis of the court practice in the use of relevant evidence in civil proceedings.

The analysis allows us to state that the legal regulation of electronic evidence in civil procedure of Ukraine needs to be improved considering the procedural and legal features of the relevant evidence. According to the results of the research, it is established that the procedural and legal features of electronic evidence obtained from social networks are the difficulty of ensuring the process of identifying the person who created or disseminated certain information on the social network; the ability to change the username of the page on the social network; the difficulty of impartial assessment in determining whether negative information disseminated through social networks is a factual statement or evaluative judgment; the ability to delete each individual message by a person in a social network or messenger; the ability to change and delete information in the original electronic evidence.

**KEYWORDS:** electronic evidence; social networks; civil proceedings; proof; evidence.